

Nr 30.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 (nr 141 s. 42) m. m.; given Stockholms slott den 4 januari 1927.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att för dess del

dels antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 (nr 141 s. 42),

dels ock medgiva, att, där stärbhusdelägare efter biskop eller efter ordinarie prästerlig befattningshavare i territoriell församling, beträffande vilken löne reglering enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning ej vunnit tillämpning, skola vid tjänstårets utgång frånträda löneförmånerna vid tjänst, med vilken är förenad rätt till fri bostad, tjänst innehavarens där boende stärbhusdelägare likväl må kvarsitta i tjänstebostaden med därtill hörande uthus och trädgård under förutsättning och villkor, som för motsvarande fall stadgas i 18 § ecklesiastik boställsordning enligt dess nu föreslagna lydelse.

GUSTAF.

N. J. F. Almkvist.

FÖRSLAG

till

**Lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den
9 december 1910 (nr 141 s. 42).**

Häri genom förordnas, att 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 skall erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

Prästgård avträdes samtidigt med frånträdandet av övriga löneförmåner vid den tjänst, varmed prästgården är förenad.

Skall löneförmånernas frånträdande på grund av tjänstinnehavarens dödsfall ske vid tjänstårets utgång, må likväl, där vid tiden för sådant frånträdande högst tre månader återstå till näst infallande fardag för tillträde och avträde av förhyrd lägenhet, stärbhusdelägarna äga kvarsitta å prästgården till nämnda fardag, med skyldighet för dem att under tiden ej mindre ansvara för prästgårdens behöriga skötsel och vård än även upplåta erforderligt utrymme i prästgården åt den, som i egenskap av vikarie uppehåller tjänsten eller såsom ny innehavare tillträtt densamma.

Är vid tiden för avträdandet icke bestämt, vem som kommer att tillträda prästgården, skall domkapitlet föranstalta, att densamma emellertid varder behörigen vårdad, intill dess tillträdare kan övertaga dess skötsel och vård.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1927.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28
maj 1926.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFÖRSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson, anför vidare efter samråd med chefen för justitiedepartementet:

Genom en den 19 februari 1926 dagtecknad proposition (nr 199) underställde Kungl. Maj:t riksdagens prövning vissa frågor, som avsågo beredande av förbättrad familjepensionering för prästerskapet. I sådant avseende föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, under villkor att nytt reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa bleve i stadgad ordning antaget och efter prövning funnes kunna av Kungl. Maj:t fastställas,

Förslag till
1926 års
riksdag ang.
beredande av
förbättrad
familje-
pensionering
för präster-
skapet.

1) beträffande den stärbhus efter innehavare av prästerlig befattning enligt prästerskapets privilegier tillkommande rätten till tjänst- och nådår samt den därav härflytande rätten för änka och barn efter såsom emeritilöntagare avliden f. d. innehavare av dylik befattning att under motsvarande tid tillgodonjuta emeritilön, för sin del medgiva, *dels* att tjänstårsrätten må omfatta en tid av 6 månader, räknat från och med månaden näst efter den, under vilken tjänstinnehavare avlidit, *dels* att nådårsrätten må upphöra, *dels ock* att ändringen må träda i kraft den 1 maj 1927, allt under villkor och förbehåll, att därigenom lämnas oförkränt den nådårsrätt, vilken tillkommer efterlevande efter tjänstinnehavare, som avlidit före den 1 maj 1927, eller som avlider vid tjänst, vilken han omedelbart före sagda dag innehade eller ock erhållit eller tillträtt på grund av före samma dag gjord ansökning, eller som före samma dag undfått emeritilön, eller som främdeles erhåller emeritilön vid befattning, vid vilken tjänst- och nådårsrätten, efter vad nu stadgats, kvarstått, därest emeritilön icke tilldelats tjänstinnehavaren, *samt att*, för ombildning av prästerskapets änke- och pupillkassa i huvudsaklig överensstämmelse med de i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden omförmälda sakkunnigas förslag, nämnda kassa må uppbära ej mindre ett års behållen inkomst av varje prästerlig befattning, ständig adjunktsbefattning inbegripen, som finnes i riket den dag, ändringen träder i tillämpning, sådana befattningar likväl undantagna, av vilka inkomsten, efter dödsfall, som inträffat den 1 maj

1927 eller senare, uppbäres av nådårsberättigad stärbhusdelägare, vilken kassan förbehållna inkomst, där ej Kungl. Maj:t i visst fall annorlunda förordnar, skall utfalla vid första ledighet i vederbörande tjänst, än även ett års emeritilön för varje fall, då innehavaren icke efterlämnar änka eller barn, men, om sådana funnits, nådårsrätten i enlighet med angivna grunder varit dem förbehållen;

2) för sin del antaga vid propositionen fogade förslag till:

a) lag om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.,

b) lag om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning;

3) för sin del medgiva, *ej mindre* att som avlösning av den biskoparna i stiftet tillkommande nådårsrätten må ur biskopslöneregleringsfonden till biskoparna utgå ett lönetillägg, motsvarande 1,5 procent av den med befattningen förenade kontanta lönen eller, där lönen icke är på sådant sätt bestämd, det penningbelopp, som Kungl. Maj:t lagt till grund vid löneroglering, med de tillägg och ändringar, som grunda sig på särskilda Kungl. Maj:ts beslut, *än även* att, där befattning innehaves av biskop, som icke erlägger avgifter till prästerskapets änke- och pupillkassa utöver vad i det för kassan den 6 november 1874 fastställda reglementet med däri senare vidtagna ändringar stadgas, kassan må äga uppbära omförmälda lönetillägg; samt

4) medgiva, att den provision, som från prästerskapets änke- och pupillkassa hittills utbetalts såsom ersättning för bestyret med uppbörd och redovisning av vissa kassan tillkommande medel, må upphöra att utgå beträffande medel, som redovisas efter ikraftträdandet av nytt reglemente för kassan.

I skrivelse den 19 maj 1926 (nr 244) har nu riksdagen meddelat, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

De här ovan under 1), 2) och 3) omförmälda frågorna äro av beskaffenhet att jämväl kyrkomötets yttrande däröver bör inhämtas. För behandlingen av, bland andra, dessa frågor har Kungl. Maj:t, i enlighet med mitt förslag, den 21 maj 1926 beslutat att till den 2 oktober 1926 sammankalla kyrkomötet.

Vid framläggande av nyssnämnda proposition till riksdagen undantogs den här nedan närmare omförmälda frågan om ändring i 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910, vilken fråga då ej hunnit undergå fullständig förberedande behandling.

Jag ber nu att få återkomma till sistnämnda fråga.

Bland de förmåner av pensions eller därmed jämförlig beskaffenhet, som för närvarande tillkomma efterlevande efter avlidnen prästerlig befattningshavare, ingår rätten till tjänst- och nådår vid den avlidnes befattning.

Från förslaget undantagen fråga:
Ändring i 18 §
ecklesiastik
boställsordning.

Sistnämnda förmån, vilken sedan gammalt tillkommit avliden prästmans efterlevande, innebär rätt att kvarsitta vid den tjänst, som den avlidne innehade, och mot avlönande av vikarie åtnjuta lönen vid tjänsten ej blott till slutet av det ecklesiastikår, under vilket befattningshavaren avlidit (tjänståret), utan även under det därpå följande ecklesiastikåret (privilegienådet). Ecklesiastikåret räknas från och med den 1 maj till och med den 30 april. Tjänstårets längd, som alltså är beroende av befattningshavarens dödsdag, växlar i följd härav högst betydligt och kan omfatta nära ett år eller utgöra endast en eller ett par dagar.

I betänkande, som den 14 november 1925 avgavs av sakkunniga, som av mig jämlikt nådigt bemyndigande tillkallats för att inom departementet biträda vid utredning av frågan om beredande av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa och därmed sammanhängande frågor, föreslogs bland andra åtgärder för den ifrågasatta pensionsförbättringen, att tjänståret skulle fixeras till 6 månader, räknat från och med månaden näst efter den, då tjänstinnehavare avlidit, samt att nådårsrätten skulle efter hand upphöra.

Beträffande förslaget om tjänstårets bibehållande, fixerat till 6 månader, erinrade de sakkunniga, att denna tid vore den minsta, som åtginge för återbesättande av ledigbliven prästerlig tjänst, samt framhöllo, att tjänståret så fixerat icke innebure något ingrepp i församlingarnas intresse av att varje ledig ordinarie prästerlig befattning snarast möjligt tillsattes med ordinarie innehavare, men att det för stärbhusdelägarna vore av stor betydelse att hava rätt till detta tjänstår, bland annat av den anledning att det mången gång skulle vara svårt för dem att, när nådåret indragits, omedelbart efter dödsfallet lämna sin gamla bostad och avflytta till annan ort.

I vissa av de yttranden, som avgåvos över de sakkunnigas betänkande, ifrågasattes, att avliden prästs stärbhusdelägare borde hava rätt att, jämte åtnjutande av tjänstår i enlighet med förslaget, kvarbo i prästgården till den fardag, som inträffar näst efter 6 månader efter dödsfallet. Nämnda förslag hava kammarkollegiet och statskontoret med viss jämkning biträtt.

Beträffande denna fråga anförde ämbetsverken följande:

För beredande åt stärbhusdelägarna av denna rätt erfordras ändring i 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910. Ämbetsverken framlägga i det följande förslag till ny lydelse av detta lagrum. I tydlighetens intresse torde åt bestämmelsen om rätten att kvarbo i prästgården efter det nya tjänstårets utgång kunna givas den avfattning, att där inom tre månader efter tiden för löneförmånernas frånträdande infaller fardag efter ty om förhyrd lägenhet är stadgat, tjänstinnehavarens å prästgården boende stärbhusdelägare finge där kvarsitta till sådan fardag.

Enär med de föreslagna nya bestämmelserna ofta torde komma att inträffa att prästgård avträdes under sommarens lopp, skulle det kunna ifrågasättas om ej, då ändring av oförinvalda 18 § ändå visat sig nödvändig, i paragrafen borde införas en bestämmelse för tillgodoseende av efterträdarens

intresse av att avträdaren verkställer erforderlig brukning av och sådd i trädgård, där sådan finnes å prästgården. Det har emellertid synts obilligt att ålägga avträdaren någon skyldighet i sådant hänseende, då det ofta måste vara ovisst om efterträdare varder utsedd så tidigt, att han kan tillgodogöra sig trädgården — och endast i sådant fall skulle det kunna åläggas honom att ersätta de av avträdaren nedlagda kostnaderna, i den mån denne ej må hava genom trädgårdens egen avkastning fått gottgörelse. Med hänsyn härtill hava ämbetsverken ansett sig ej böra föreslå något tillägg i oförmälda syfte.

Då jag den 19 februari 1926 inför Kungl. Maj:t anmälde frågan om beredande av förbättrad familjepensionering för prästerskapet och därvid redogjorde för innehållet i de sakkunnigas betänkande och vederbörandes däröver avgivna yttranden, förklarade jag mig icke hava något att erinra mot förslaget om tjänstårets bibehållande, fixerat till 6 månader, räknat från och med månaden näst efter den, då dödsfallet inträffar, samt anförde därefter:

Billighetsskäl synas mig tala för att avliden prästmans stärbhusdelägare berättigas att under viss förutsättning kvarbo även efter det nya tjänstårets utgång. I motsatt fall skulle nämligen, därest fardag inträffar kort tid efter dödsfallet, stärbhusdelägarna kunna komma i svårighet för beredande åt sig av bostad. Det synes därför finnas fog för att förbehålla stärbhusdelägarna kvarboenderätt under så lång tid, att skälig uppsägningstid under alla förhållanden får tillgodonjutas. Av de båda föreliggande förslagen härutinnan anser jag mig böra giva företräde åt det av kammarkollegiet och statskontoret framställda, vilket synes tillfredsställa skäliga anspråk och överensstämmer närmare med vad som gäller för vissa andra grupper innehavare av tjänstebostad.

För beredande av nämnda kvarboenderätt kräves ändring i 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910. Ämbetsverken hava även framlagt förslag till lag om sådan ändring. Då boställsordningen tillkommit efter lagrådets hörande, torde även nu ifrågavarande ändringsförslag böra remitteras till lagrådet. Med hänsyn till lagrådets nuvarande arbetsbörd lär dess yttrande över förslaget icke kunna, även om det omedelbart remitteras dit, inföväntas så snart, att proposition hinner föreläggas riksdagen. Då oförmälda lagförslag, på sätt ämbetsverken framhållit, icke äger det sammanhang med övriga förslag, att hinder bör möta för att först ett kommande år förelägga det riksdagen till antagande, ber jag att framdeles få återkomma till denna fråga.

Det i propositionen nr 199 framlagda förslaget rörande tjänstårets fixering och nådårsrättens upphörande överensstämmer med de sakkunnigas förslag; och sedan riksdagen, såsom nyss berörts, för sin del bifallit propositionen, bör lagrådets yttrande inhämtas över förslaget till ändring av 18 § ecklesiastika boställsordningen. Jag torde därför nu få närmare redogöra för nämnda förslag.

Ifrågavarande 18 § lyder:

Prästgård avträdes samtidigt med frånträdan det av övriga löneförmåner vid den tjänst, varmed prästgården är förenad. Är vid tiden för avträdan det icke bestämt, vem som kommer att tillträda prästgården, skall domka-

pitlet föranstalta, att densamma emellertid varder behörigen vårdad, intill dess tillträdare kan övertaga dess skötsel och vård.

Bestämmelsen i paragrafens förra del innebär på grund av den nuvarande tjänst- och nådårsrätten att, där fråga är om stärbhus, prästgård skall avträdas den 30 april näst efter dödsfallet eller, i fall då nådårsrätt för stärbhuset förefinnes, d. v. s. då änka eller oförsörjda barn efterleva, den 30 april året näst därefter.

Efter genomförandet av ovan omförmälda förändringar rörande tjänst- och nådåret kommer 18 §, om den bibehålles oförändrad, att innebära, att kvarboenderätten alltid kommer att gälla 6 månader utöver återstoden av den månad, varunder dödsfallet timar. I själva verket blir dock kvarboenderätten av synnerligen skiljaktigt värde under olika förutsättningar. Man torde nämligen hava att räkna med att det avträdande stärbhuset ser sig föranlåtet att söka förhyra bostad, som är tillgänglig, då prästgården avträdes. Detta betyder i många fall, att rätten att kvarbo i prästgården blir skäligen värdelös beträffande den tid, som följer efter den näst infallande dag, som utgör fardag vid förhyrd lägenhet, d. v. s. först inträffande 1 april eller 1 oktober. Till belysning härav torde få anföras följande exempel. Dör tjänstinnehavaren i december eller i juni (i vilka fall tjänståret utlöper den 30 juni respektive den 31 december) torde stärbhuset få antagas hava föga nytta av rätten att kvarbo efter den 1 april respektive den 1 oktober, och kvarboenderätten blir därigenom praktiskt taget begränsad till allenast 3 månader. Dör tjänstinnehavaren åter i mars eller i september (i vilka fall tjänståret utlöper den 30 september respektive den 31 mars) torde kvarboenderätten i regel kunna utnyttjas under hela tjänståret. Vid dessa exempel har fränsetts att stärbhuset kan hava kvar nådårsrätten, vilken, såsom av det föregående framgår, avvecklas successivt, under det att tjänstårets fixering inträder omedelbart för alla. Det av ämbetsverken framlagda förslaget till ändring av ovannämnda 18 § avser, att avliden tjänstinnehavares stärbhusdelägare — under förutsättning att de äro boende å prästgården — skulle äga rätt att även efter det nya tjänstårets utgång kvarsitta till nästa fardag, om sådan infaller inom 3 månader efter tjänstårets utgång. I det ovan först angivna exemplet rörande stärbhusdelägarna efter tjänstinnehavare, som avlider i december eller juni, komme såsom följd av den föreslagna förändringen stärbhusdelägarna att bliva berättigade att kvarbo till den 1 oktober respektive den 1 april i stället för den 1 juli respektive den 1 januari. Kvarboenderätten skulle alltså komma att omfatta lägst 6 månader och högst 9—10 månader från dödsfallet räknat. Då tillsättnings-tiden vanligen överstiger 6 månader och prästgårdens besittningstagande av efterträdaren därför sällan kan äga rum förr än någon tid, stundom flera månader, efter tjänstårets utgång, torde efterträdarens intresse endast i jämförelsevis ringa mån beröras av den förlängda kvarboenderätten. Till iakttagande av efterträdarens ej mindre än vikaries rätt är emellertid föreslaget

att stärbhus, som begagnar sig av rätten att kvarsitta, skall vara skyldigt att under tiden upplåta erforderliga utrymmen i prästgården åt den, som i egenskap av vikarie uppehåller tjänsten eller såsom ny innehavare tillträtt densamma.

Det ligger i sakens natur och följer även av den föreslagna paragrafens ordalydelse, att om tjänstinnehavare är skyldig att, på grund av befordran eller erhållen emeritilön eller eljest, frånträda tjänsten viss dag men avlider dessförrinnan, stärbhuset icke kan göra anspråk på rätt att kvarsitta vid prästgården utöver den dag, då den avlidne skulle hava frånträtt tjänsten och därmed prästgården.

Den av ämbetsverken föreslagna lydelsen av paragrafen synes kunna giva anledning till att viss tids kvarboenderätt kan göras gällande även av stärbhus, som efter åtnjutet *nådår* frånträder avlöningsförmånerna vid tjänsten. Då kvarboenderätt i sådant fall ej synes vara befogad och ej heller lärer vara avsedd — syftet har varit att tillförsäkra stärbhuset rätt att kvarbo till den fardag som inträffar viss tid efter dödsfallet — torde böra uttryckligen angivas att fråga är om kvarsittande efter *tjänstårets* utgång. Av denna anledning och då den av ämbetsverken förordade lydelsen även i övrigt synes kunna föranleda viss tvekan rörande det nya stadgandets innebörd, har jag ansett mig böra vidtaga vissa jämkningar i stadgandets avfattning.

Genomförandet av förslaget om nådårets borttagande torde komma att hava till följd att ordinarie präst, som erhåller transport till annan befattning, oftare än förut äger att omedelbart efter erhållen fullmakt på den nya tjänsten tillträda denna senare och således avflytta från sin förra prästgård. Det skulle på grund härav, och då det kan vara förenat med stora olägenheter för tjänstinnehavare att vara nödsakad till omedelbar eller så gott som omedelbar avflyttning, möjligen kunna ifrågakomma att samtidigt med den nu ifrågasatta ändringen av 18 § ecklesiastika boställsordningen däri vidtaga en ytterligare ändring, avseende att tillförsäkra även avgående *tjänstinnehavare* rätt att under vissa förutsättningar disponera prästgården viss tid efter löneförmånernas frånträdande. Jag har emellertid ansett mig icke hava skäl att till övervägande upptaga denna fråga. Så vitt till min kännedom kommit har något dylikt behov ej gjort sig gällande. Det torde dessutom få förutsättas att en avflyttande präst — vilken ju i regel har den nya prästgården eller åtminstone någon del därav till sin omedelbara disposition — ej skall hava svårt att, i den mån sådant är nödigt, i erforderlig utsträckning få disponera sin förra prästgård intill dess ny tjänstinnehavare blivit utnämnd.

Motsvarande
fråga beträffande
biskopar och prästerskapet i icke nyreglerade pastorat.
Departementschefen.

I mitt förberörda anförande den 19 sistlidna februari erinrade jag därom att, i händelse 18 § boställsordningen, vilken avser allenast prästgårdar för prästerskapet i nyreglerade pastorat, ändras i enlighet med vad nyss nämnts, särskilda bestämmelser böra, såsom ämbetsverken även påpekat, meddelas för beredande av motsvarande förmån åt stärbhusdelägare efter biskop och efter ordinarie prästerlig befattningshavare i icke nyreglerat pastorat.

Dessa bestämmelser böra erhålla det innehåll, att där stärbhusdelägare efter biskop eller efter ordinarie prästerlig befattningshavare i territoriell församling, beträffande vilken lönereglering enligt lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning ej vunnit tillämpning, skola vid tjänstårets utgång frånträda löneförmånerna vid tjänst, med vilken är förenad rätt till fri bostad, tjänst innehavarens där boende stärbhusdelägare likväl må kvarsitta i bostadshusen jämte tillhörande trädgård under förutsättning och villkor, som för motsvarande fall stadgas i 18 § ecklesiastik boställsordning enligt dess föreslagna nya lydelse.

Föredragande departementschefen uppläser härefter förslag till *lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 (nr 141 s. 42)* av den lydelse, bil. A till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets yttrande över detta förslag måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.

FÖRSLAG

till

Lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 (nr 141 s. 42).

Häri genom förordnas, att 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 skall erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

Prästgård avträdes samtidigt med frånträddandet av övriga löneförmåner vid den tjänst, varmed prästgården är förenad.

Skall löneförmånernas frånträddande på grund av tjänstinnehavarens dödsfall ske vid tjänstårets utgång, må likväl, där vid tiden för sådant frånträddande tre månader eller mera förflutit sedan senaste fardag för tillträde och avträde av förhyrd lägenhet, tjänstinnehavarens å prästgården boende stärbhusdelägare kvarsitta där till nästa fardag, med skyldighet för dem att under tiden ej mindre ansvara för prästgårdens behöriga skötsel och vård än även upplåta erforderligt utrymme i prästgården åt den, som i egenskap av vikarie uppehåller tjänsten eller såsom ny innehavare tillträtt densamma.

Är vid tiden för avträddandet icke bestämt, vem som kommer att tillträda prästgården, skall domkapitlet föranstalta, att densamma emellertid varder behörigen vårdad, intill dess tillträdare kan övertaga dess skötsel och vård.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1927.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 8 juni 1926.

Närvarande:

justitierådet SVEDELIUS,
regeringsrådet PALMGREN,
justitierådet CHRISTIANSSON,
justitierådet HÖGSTEDT.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över ecklesiastik-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 28 maj 1926, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmällda ändamål inhämtas över upprättat förslag till

lag om ändrad lydelse av 18 § ekklesiastik boställsordning den 9 december 1910 (nr 141 s. 42).

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av kammarrådet friherre Casten von Otter.

Lagrådet yttrade:

Från den i förevarande paragraf meddelade huvudregeln att prästgård skall avträdas samtidigt med frånträdan av övriga löneförmåner vid den tjänst, varmed prästgården är förenad, innehåller det föreslagna nya andra stycket undantag för det fall att, där löneförmånernas frånträdan på grund av tjänstinnehavarens dödsfall skall ske vid tjänstarets utgång, vid tiden för frånträdan tre månader eller mera förflutit sedan senaste fardag för tillträde och avträde av förhyrd lägenhet. I detta fall skola nämligen tjänstinnehavarens å prästgården boende stärbhusdelägare äga kvarsitta där till nästa fardag, ehuru denna infaller senare än den dag, då löneförmånerna i övrigt frånträdas. Av vad departementschefen anfört framgår, att meningen med det föreslagna stadgandet är att, för den händelse tjänstarets utgång och således avlöningsförmånerna skola frånträdas vid slutet av juni, juli eller augusti resp. december, januari eller februari månader, kvarboenderätten skall gälla intill den närmast därefter infallande 1 oktober resp. 1 april. För det fall, då tjänstarets utgång den 30 juni eller den 31 december, synes emellertid den föreslagna avfattningen av stadgandet icke fullt riktig eller åtminstone icke med tillräcklig tydlighet återgiva den sålunda avsedda innebörden av detsamma. En omredigering synes därför böra vidtagas. Härvid kan dock icke väljas den lydelse, som föreslagits av kammarkollegium och statskontoret, enär även denna, såsom av departementschefen framhållits, synes kunna föranleda viss tvekan rörande stadgandets innebörd. Den avsedda meningen torde lämpligen kunna uttryckas så, att där vid tiden för löneförmånernas frånträdan högst tre månader återstå till näst infallande fardag för tillträde och avträde av förhyrd lägenhet, stärbhusdelägarna skola äga kvarsitta å prästgården till nämnda fardag.

I övrigt föranleder förslaget ingen erinran från lagrådets sida.

Ur protokollet:

A. V. Stenkula.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning.

— — — — —
 Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Almkvist anför härefter: Såsom framgår av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 23 september 1926 anmälde jag sagda dag inför Kungl. Maj:t, efter samråd med chefen för justitiedepartementet, ånyo frågan om ändrade bestämmelser om den stärbhus efter präst tillförsäkrade förmånen av tjänst- och nådår m. m. Jag redogjorde därvid till en början för lagrådets den 8 juni 1926 avgivna utlåtande över det den 28 föregående maj till lagrådet remitterade förslaget till lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 (nr 141 s. 42) samt yttrade därefter rörande nämnda lagförslag:

Lagrådet hade framhållit hurusom meningen med det föreslagna nya andra stycket i omförmälda paragraf vore att, för den händelse tjänståret utginge och således avlöningsförmånerna skulle frånträdas vid slutet av juni, juli eller augusti, resp. december, januari eller februari månader, kvarboenderätten skulle gälla intill den närmast därefter infallande 1 oktober, respektive 1 april, samt anmärkt att för det fall, då tjänståret utginge den 30 juni eller den 31 december, den av departementschefen föreslagna avfattningen av stadgandet emellertid icke syntes fullt riktig eller åtminstone icke med full tydlighet återgäve den sålunda avsedda innebörden av detsamma. En omredigering syntes därför enligt lagrådets mening böra vidtagas.

Det av lagrådet sålunda som nödigt ansedda förtydligandet syntes mig kunna ernås genom den av lagrådet angivna omredigeringen av paragrafens andra stycke.

Lagförslaget i fråga borde, om det antoges av kyrkomötet, föreläggas även 1927 års riksdag till prövning och antagande. Riksdagens medgivande borde likaledes under enahanda förutsättning inhämtas rörande den tidigare omförmälda kvarboenderätten för efterlevande efter biskop och präst i icke nyreglerade pastorat.

I enlighet med min hemställan beslöt Kungl. Maj:t att i skrivelse den 23 september 1926, nr 11, inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet, under villkor att nytt reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa bleve i stadgad ordning antaget och efter prövning funnes kunna av Kungl. Maj:t fastställas, för sin del

1) beträffande den stärbhus efter innehavare av prästerlig befattning enligt prästerskapets privilegier tillkommande rätten till tjänst- och nådår samt den därav härflytande rätten för änka och barn efter såsom emeritilöntagare avliden f. d. innehavare av dylik befattning att under motsvarande tid tillgodonjuta emeritilön, lämnade sådant medgivande, som omnämndes under 1) i Kungl. Maj:ts, i statsrådsprotokollet för den 28 maj 1926 omförmälda proposition nr 199 år 1926,

2) godkände, bland andra, följande

FÖRSLAG

till

Lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 (nr 141 s. 42.)

Härigenom förordnas, att 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 skall erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

Prästgård avträdes samtidigt med frånträdan det av övriga löneförmåner vid den tjänst, varmed prästgården är förenad.

Skall löneförmånernas frånträdan de på grund av tjänstinnehavarens dödsfall ske vid tjänstarets utgång, må likväl, där vid tiden för sådant frånträdan de högst tre månader återstå till näst infallande fardag för tillträde och avträde av förhyrd lägenhet, stärbhusdelägarna äga kvarsitta å prästgården till nämnda fardag, med skyldighet för dem att under tiden ej mindre ansvara för prästgårdens behöriga skötsel och vård än även upplåta erforderligt utrymme i prästgården åt den, som i egenskap av vikarie uppehåller tjänsten eller såsom ny innehavare tillträtt densamma.

Är vid tiden för avträdan det icke bestämt, vem som kommer att tillträda prästgården, skall domkapitlet föranstalta, att densamma emellertid varder behörigen vårdad, intill dess tillträdan de kan övertaga dess skötsel och vård.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1927.

3) lämnade sådant medgivande, som i Kungl. Maj:ts nyssnämnda proposition nr 199 under 3) avgivits, ävensom medgåve att, där stärbhusdelägare efter biskop eller efter ordinarie prästerlig befattningshavare i territoriell församling, beträffande vilken lönereglering enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning ej vunnit tillämpning, skulle vid tjänstarets utgång frånträda löneförmånerna vid tjänst, med vilken vore förenad rätt till fri bostad, tjänstinnehavarens där boende stärbhusdelägare likväl finge kvarsitta i bostadshuset jämte tillhörande trädgård under förutsättning och villkor,

som för motsvarande fall stadgades i 18 § ecklesiastik boställsordning enligt dess föreslagna ändrade lydelse.

I skrivelse den 25 oktober 1926, nr 8, som kyrkomötet avlätit till svar å Kungl. Maj:ts omförmälda framställning, har kyrkomötet anmält, bland annat, att kyrkomötet vid granskning av ifrågavarande ärende funnit sig böra till förebyggande av möjlig misstolkning allenast föreslå, att de i de sista raderna av Kungl. Maj:ts framställning förekommande orden: »bostadshusen jämte tillhörande trädgård» måtte utbytas mot »tjänstebostaden med därtill hörande uthus och trädgård» samt sålunda bifallit framställningen med nu angivna ändring.

Den 17 december 1926 utfärdade Kungl. Maj:t:

kungörelse (nr 524) angående ändrade bestämmelser i fråga om den stärbhus efter präst tillkommande förmånen av tjänst- och nådår,

lag (nr 525) om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning,

lag (nr 526) om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.,

kungörelse (nr 527) angående vissa lönetillägg åt biskoparna i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.,

kungörelse (nr 528) angående rätt för prästerskapets änke- och pupillkassa att uppbära ett års behållen inkomst av vissa prästerliga befattningar m. m.,

förnyat reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa (nr 529),

kungörelse (nr 530) angående ändrad lydelse av 1, 10 och 11 §§ i förordningen den 18 april 1914 (nr 40) angående reglering av det extra ordinarie prästerskapets avlöning samt angående gottgörelse till ordinarie präst, som mottagit förordnande att jämte egen tjänst uppehålla annan befattning eller annan i hans tjänst biträda, samt

cirkulär till vissa myndigheter angående, bland annat, upphörande av från prästerskapets änke- och pupillkassa utgående provision för bestyret med uppbörd och redovisning av vissa kassan tillkommande medel.

Det av kyrkomötet för dess del antagna förslaget till lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning bör nu underställas riksdagen, varjämte riksdagens medgivande bör inhämtas rörande den av kyrkomötet jämväl medgivna kvarboenderätten för efterlevande efter biskop och präst i icke nyreglerat pastorat.

Departementschefen uppläser härefter nyssberörda av kyrkomötet på Kungl. Maj:ts framställning godkända lagförslag samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar föreslå riksdagen att för dess del

dels antaga nämnda förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 (nr 141 s. 42),

dels ock medgiva, att, där stärbhusdelägare efter biskop

eller efter ordinarie prästerlig befattningshavare i territoriell församling, beträffande vilken lönereglering enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning ej vunnit tillämpning, skola vid tjänstårets utgång frånträda löneförmånerna vid tjänst, med vilken är förenad rätt till fri bostad, tjänstinnehavarens där boende stärbhusdelägare likväl må kvarsitta i tjänstebostaden med därtill hörande uthus och trädgård under förutsättning och villkor, som för motsvarande fall stadgas i 18 § ecklesiastik boställsordning enligt dess nu föreslagna lydelse.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf Breitholtz.
